

Sygn. akt II 1 Co 1328/23

POSTANOWIENIE

Dnia 16 sierpnia 2023 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny - Sekcja Egzekucyjna w składzie:

przewodniczący: Sędzia Anna Braczkowska

po rozpoznaniu w dnia 16 sierpnia 2023 roku w Ł.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku B. (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G.

z udziałem dłużnika M. P.

o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego wierzyciela

o wydanie dalszego tytułu wykonawczego na rzecz następcy prawnego wierzyciela

postanawia:

odmówić nadania klauzuli wykonalności;

odmówić wydania dalszego tytułu wykonawczego.

Sygn. akt II 1 Co 1328/23

Uzasadnienie do postanowienia

z dnia 16 sierpnia 2023 roku

W dniu 2 sierpnia 2023 roku (prezentata Sądu) wierzyciel B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G., reprezentowany przez pełnomocnika w osobie adwokata, złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu przez Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie, VI Wydział Cywilny w sprawie VI Nc-e (...) z dnia 19 lutego 2020 roku na jego rzecz z zaznaczeniem, że tytuł ten jest dalszym tytułem wykonawczym i jest mu wydawany w celu wpisu hipoteki przymusowej na udziale wynoszącym 1/12 części w prawie własności nieruchomości należącej do dłużnika M. P. oznaczonej numerem (...), zasądzenie kosztów postępowania i doręczenie dalszego tytułu wykonawczego do rąk pełnomocnika wierzyciela. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że dalszy tytuł wykonawczy jest wierzycielowi niezbędny celem uzyskania zabezpieczenia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym wydanym jego poprzednikowi prawnemu - w formie hipoteki przymusowej na udziale w nieruchomości dłużnika. Wnioskodawca wskazał, że nabył on przedmiotową wierzytelność od poprzednika prawnego na mocy umowy cesji z dnia 8 grudnia 2021 roku. Wierzyciel nie wskazał czy, w jaki sposób wykorzystał on pierwotnie wydany poprzednikowi prawnemu tytuł wykonawczy. Jako podstawę prawną swojego żądania wierzyciel wskazał na treść art. 109 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (wniosek k. 2, pełnomocnictwo k. 3).

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

W dniu 19 lutego 2020 roku Sąd Rejonowy Lublin – Z. w Ł., VI Wydział Cywilny w sprawie VI Nc-e (...) prowadzonej z powództwa (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. przeciwko M. P. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu aby zapłacił na rzecz powoda kwotę 4.442,59 zł wraz z odsetkami

ustawowymi oraz kosztami procesu. Przedmiotowy tytuł egzekucyjny został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 22 lipca 2020 roku (wydruk z systemu (...) k. 23).

Jak wynika z treści załącznika do umowy cesji z dnia 8 grudnia 2021 roku (załącznik do umowy cesji k. 25) na podstawie spornego nakazu zapłaty zostało wszczęte przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 2101/20 przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi M. G.. Obecnie przeciwko dłużnikowi prowadzone jest postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi M. S. w sprawie (...). W jego toku wierzyciel został wezwany pismem komornika sądowego z dnia 16 czerwca 2023 roku do uiszczenia zaliczki na poczet opłaty sądowej od wniosku o wpis w księdze wieczystej w kwocie 100 zł (kopia wezwania do uiszczenia zaliczki k. 24).

Dłużnik M. P. jest właścicielem w udziale wynoszącym 1/12 lokalu nr (...) stanowiącego odrębną nieruchomość położonego przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...). Dłużnik został ujawniony jako współwłaściciel 1/12 części udziału w nieruchomości na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku, wydanego w sprawie I (...). Na dzień 16 sierpnia 2023 roku w dziale III księgi wieczystej numer (...) brak było wpisów do skierowaniu egzekucji do udziału w nieruchomości należącego do dłużnika w jakiegokolwiek sprawie egzekucyjnej.

(https://przegladarka-ekw.ms.gov.pl/eukw_prz/KsiegiWieczyste/pokazWydruk).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Wobec faktu, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności został złożony przez podmiot inny niż wskazany w treści nakazu zapłaty z dnia 19 lutego 2020 roku Sądu Rejonowego Lublin – Z. w L., VI Wydział Cywilny w sprawie VI Nc-e (...) sprawa została zarejestrowana w Rep. Co pod symbolem 104p (zarządzenie k. 1).

Jak wynika z treści art. 804² § 1 k.p.c. - jeżeli po powstaniu tytułu wykonawczego uprawnienie przeszło na inną osobę, osoba ta może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi na podstawie tego tytułu, jeżeli wykaże przejście uprawnienia dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Następca prawny wierzyciela pierwotnego nie wskazał w żaden sposób sądowi, czy z uprawnienia tego skorzystał.

Jak wynika z treści art. 788 § 1 k.p.c. jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Jak wynika dalej z treści art. 788 § 3 k.p.c. sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli wszczęcie lub dalsze prowadzenie egzekucji możliwe jest na zasadach przewidzianych w art. 804¹ k.p.c. i art. 804² k.p.c. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli wnioskodawca wykaże, że organ egzekucyjny prawomocnym postanowieniem nie dopuścił go do udziału w postępowaniu lub odmówił wszczęcia egzekucji. Taka sytuacja zachodzi w przedmiotowej sprawie. Wnioskodawca dysponuje bowiem tytułem wykonawczym wydanym na rzecz jego poprzednika, na podstawie które jest on uprawnionym do wszczęcia i prowadzenia przeciwko dłużnikowi postępowania egzekucyjnego.

Co prawda, w treści wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wierzyciel domagał się również wskazania celu w jakim wydawany jest dalszy tytuł wykonawczy, jednak treścią wniosku w tym zakresie tutejszy Sąd Rejonowy nie był związany rozpoznając sprawę w oparciu o treść art. 788 k.p.c., a jedynie posiłkowo opierając się o treść art. 793 k.p.c. Jak wynika z jego treści - w razie potrzeby prowadzenia egzekucji na rzecz kilku osób lub przeciwko kilku osobom albo z kilku składowych części majątku tego samego dłużnika, sąd oprócz pierwszego tytułu wykonawczego może wydawać dalsze tytuły, oznaczając cel, do którego mają służyć, i ich liczbę porządkową. Posiłkowo instytucje tę stosuje się również do wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości dłużnika wymienionego w treści tytułu wykonawczego (art. 109 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Do wniosku w tym zakresie wierzyciel bowiem musi załączyć tytuł wykonawczy wydany na swoją rzecz.

Legitymowanym do złożenia wniosku o wydanie dalszego tytułu wykonawczego jest wierzyciel wymieniony w pierwotnym tytule wykonawczym – tylko i wyłącznie on. Następca prawny wierzyciela (jak w przedmiotowej sprawie) nie jest uprawnionym do złożenia tego wniosku. Podkreślenia wymaga, że przepis art. 793 k.p.c. ma charakter wyjątkowy i ściśle reglamentuje dopuszczalność wydania dalszego tytułu wykonawczego, wykładnia tego przepisu nie może być wykładnią rozszerzającą.

W ocenie Sądu orzekającego w przedmiotowej sprawie w polskim systemie prawnym w chwili wejścia w życie przepisów art. 804¹ k.p.c., art. 804² k.p.c. i art. 788 ust. 3 k.p.c. pojawiła się oczywista sprzeczność cytowanych przepisów prawa z art. 793 k.p.c. i jedynie zmiany ustawodawcze sprzeczność tę mogą usunąć. Żadnego z tych przepisów prawa nie można bowiem wyklądać rozszerzająco.

Odwołać w tym miejscu można się i do tej okoliczności, że w postępowaniu o wydanie dalszego tytułu wykonawczego sąd nie rozstrzyga o nadaniu klauzuli wykonalności, a jedynie o potrzebie wydania (wyjątkowo) po raz drugi tego samego tytułu wykonawczego, który już wcześniej został wystawiony. Decyzję w tym zakresie ma podjąć Sąd, który wydał pierwotnie tytuł wykonawczy. Zakłada się, że kognicja sądu w tym postępowaniu obejmuje wyłącznie badanie, czy spełnione zostały przesłanki przewidziane w art. 793 k.p.c. (potrzeba prowadzenia egzekucji np. przeciwko kilku osobom albo z kilku składowych części majątku tego samego dłużnika przed innym organem egzekucyjnym, ewentualnie potrzeba uzyskania hipoteki przymusowej na nieruchomości dłużnika). Do zadań sądu w sprawie o wydanie dalszego tytułu wykonawczego, tak samo zresztą jak w postępowaniu o wydanie tytułu w miejsce utraconego, nie należy natomiast weryfikacja, czy doszło do przejścia uprawnienia na rzecz nowego wierzyciela. Pogląd ten pozostaje w zbieżności z zapatrywaniem, że wskutek nadania klauzuli wykonalności na rzecz nowego wierzyciela (na podstawie art. 788 § 1 k.p.c.) po uprzednim wydaniu tytułu jego poprzednikowi, powstaje de iure nowy tytuł wykonawczy, tj. tytuł odmienny od tytułu wydanego wierzycielowi pierwotnemu (klauzula wykonalności z innego dnia). Przyjmuje się więc, że dopiero tytuł wykonawczy powstały w sytuacji z art. 788 § 1 k.p.c. może być – w razie przewidzianej w art. 793 k.p.c. potrzeby wydania go ponownie – wydawany w kolejnych egzemplarzach, a więc jako dalszy tytuł, nowemu wierzycielowi. Zakłada się zatem, że nowy wierzyciel nie może przy takich założeniach otrzymać od sądu drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wydanego jego poprzednikowi prawnemu. Możliwość uzyskania przez nowego wierzyciela tytułu wykonawczego w trybie art. 788 § 1 k.p.c. wyłącza wszak jego prawo do otrzymania drugiego egzemplarza tego tytułu wykonawczego, który wydano wcześniej jego poprzednikowi (tak też: dr. A. S. w „zmiana wierzyciela a legitymacja do uzyskania dalszego tytułu wykonawczego – uwagi”, M. (...), numer 22). Oczywiście konsekwencje takiego ujęcia problemu pojawią się dopiero w stanach faktycznych zaistniałych po zmianach przepisów k.p.c. wprowadzonych z dniem 8 września 2016 roku oraz z dniem 21 sierpnia 2019 roku, a więc w sytuacji gdy nowy wierzyciel egzekwuje świadczenie nie w oparciu o nowy tytuł wykonawczy z art. 788 § 1 k.p.c., ale na podstawie tytułu wykonawczego wydanego jego poprzednikowi prawnemu. Nowy wierzyciel może bowiem, wykazując przed organem egzekucyjnym przejście uprawnień na swoją rzecz, doprowadzić do wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi dołączając do wniosku tytuł wykonawczy uprawniający do egzekucji wierzyciela pierwotnego (art. 804² k.p.c.). Zachowując tutaj konsekwencję i odwołując się do rozłącznych zakresów kognicji w postępowaniach z art. 788 k.p.c. i art. 793 k.p.c. (odmienne od siebie instytucje) należy stwierdzić, że w tej sytuacji, w razie potrzeby prowadzenia kolejnej egzekucji lub uzyskania hipoteki przymusowej na nieruchomości dłużnika, wierzyciel nie powinien domagać się od sądu wydania mu drugiego egzemplarza tytułu wykonawczego wydanego wcześniej jego poprzednikowi prawnemu. Do rozważenia pozostaje czy mógłby on w takiej sytuacji starać się o uzyskanie niejako „w to miejsce” na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. nowego tytułu wykonawczego. Wskazanemu zapatrywaniu sprzeciwia się jednak treść art. 788 § 3 zd. 1 k.p.c., który przeczy takiej możliwości.

Gdyby jednak przyjąć – za wierzycielem składającym wniosek – wbrew literalnej treści przepisu art. 788 § 3 k.p.c., że jest on uprawnionym do złożenia takiego wniosku w trybie art. 788 § 2 k.p.c. zrodziłoby to szereg dalszych konsekwencji prawnych, które są nie do zaakceptowania przez Sąd Rejonowy. Wydanie bowiem nowego tytułu wykonawczego wierzycielowi prowadzącemu już egzekucję przeciwko dłużnikowi lub dysponującemu tytułem wykonawczym uprawniającym go do jego wszczęcia stwarza ryzyko wykorzystania go w tym samym celu, w którym wykorzystano pierwszy tytuł wykonawczy. Nadając klauzulę wykonalności z art. 788 § 1 k.p.c., sąd nie ma bowiem

żadnego ustawowego obowiązku oznaczania celu wydania nowego (nie dalszego) tytułu wykonawczego. Potencjalnie może zatem zdarzyć się, że nowy wierzyciel wykorzysta nowy tytuł wykonawczy, np. dla prowadzenia drugiej egzekucji zamiast skierować go do sądu wieczystoksięgowego celem uzyskania wpisu hipoteki.

Rozwiązanie to prowadzi również do mało konsekwentnego rozróżnienia podstaw ewentualnych kolejnych egzekucji prowadzonych na rzecz tego samego wierzyciela. Jak wskazano, nadając klauzulę wykonalności z art. 788 § 1 k.p.c., sąd kreuje de iure nowy tytuł wykonawczy. Skutkiem jego wydania w rozważanych sytuacjach może być zatem prowadzenie dwóch egzekucji tego samego świadczenia na rzecz tego samego wierzyciela i przeciwko temu samemu dłużnikowi, ale w oparciu o dwa różne tytuły wykonawcze – tytuł wydany poprzednikowi oraz nowy tytuł, wydany w związku z przejściem uprawnień. Rozwiązanie to może wydawać się więc od strony systemowej mało spójne i bardziej skomplikowane od rozwiązania opartego na rozumowaniu a maiori ad minus zakładającego, że nie tylko pierwsza, ale i każda kolejna egzekucja tego samego świadczenia powinna mieć taką samą podstawę (tj. ten sam tytuł wydany w kolejnym egzemplarzu).

Nadawanie w omawianych przypadkach klauzuli wykonalności z art. 788 § 1 k.p.c. prowadzi także w istocie do obejścia zasady jednokrotnego wydawania tego samego tytułu wykonawczego, od której wyjątki przewiduje się przecież tylko w art. 793–794 k.p.c. a nie w przepisach o tzw. klauzuli konstytutywnej z art. 787–789 k.p.c. (przepisy te pozwalają bowiem wykreować nowy tytuł wykonawczy, a nie wydawać drugi egzemplarz tytułu powstałego wcześniej). Formalnie mowa jest wprawdzie o wydaniu innego co do swej treści tytułu wykonawczego (co prima facie daje obraz działania sądu niesprzecznego z wymienioną zasadą), w praktyce jednak nadanie nowej klauzuli wykonalności we wskazanych okolicznościach prowadzi do powstania tytułu pozwalającego temu samemu wierzycielowi, który skorzystał z art. 804¹ k.p.c. czy też art. 804² k.p.c. egzekwować to samo świadczenie, które stwierdzono w tytule wykonawczym wydanym na rzecz jego poprzednika. Stanowisko wierzyciela wyrażone we wniosku złożonym w przedmiotowej sprawie również tego powodu jawi się jako wątpliwe (tak też: dr. A. S. w „zmiana wierzyciela a legitymacja do uzyskania dalszego tytułu wykonawczego – uwagi”, M. (...), numer 22).

Wydawanie nowego tytułu wykonawczego na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. w rozważanych sytuacjach może wydawać się dyskusyjne również, gdy uwzględnimy to, jaka jest podstawowa funkcja postępowania o nadanie klauzuli wykonalności. Służy ono przecież ustaleniu, czy istnieją podstawy, aby w oparciu o określony dokument przymusowo wykonywać zobowiązanie dłużnika, a więc czy wierzyciel może żądać wszczęcia egzekucji przeciwko dłużnikowi. Można więc zastanawiać się, czy w rozważanych przypadkach nowe postępowanie klauzulowe spełnia swoją tradycyjną, zasadniczą funkcję, jeśli uprawnienie nowego wierzyciela do domagania się przymusowego wykonania obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym potwierdził już wcześniej, przed tym postępowaniem klauzulowym, komornik sądowy na podstawie art. 804² k.p.c. Postępowanie klauzulowe prowadzi bowiem w tym przypadku do innego skutku, tj. do skutku, którego osiągnięcie przed zmianami ustawodawczyni z dnia 8 września 2016 roku było możliwe tylko pod ścisłą kontrolą sądu w postępowaniu z art. 793 k.p.c., a nie w postępowaniu z art. 788 § 1 k.p.c. jako zmierzającym do innego celu.

Wobec powyższego, Sąd uznał złożony przez wierzyciela wniosek o nadanie klauzuli wykonalności z zaznaczeniem przejścia uprawnień jako niezasadny i wniosek ten oddalił.

Niejako jednak mając na uwadze również drugi z wniosków wierzyciela – o wydanie dalszego tytułu wykonawczego w celu wpisania hipoteki przymusowej na udziale 1/12 części w nieruchomości dłużnika – Sąd odniesie się również w uzasadnieniu postanowienia do tych kwestii.

Jak wynika z treści art. 793 k.p.c. – w razie potrzeby prowadzenia egzekucji na rzecz kilku osób lub przeciwko kilku osobom albo z kilku składowych części majątku tego samego dłużnika, sąd oprócz pierwszego tytułu wykonawczego może wydawać dalsze tytuły, oznaczając cel, do którego mają służyć, i ich liczbę porządkową. Nie może budzić i nie budzi wątpliwości Sądu, że przepis ten może znaleźć zastosowanie również na potrzeby uzyskania przez wierzyciela tytułu wykonawczego, który posłuży mu do dokonania wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości dłużnika wymienionego w treści tego tytułu. Zacytowana podstawa prawna jednak może znaleźć w tym zakresie zastosowanie

jedynie odpowiednio (gdyż możliwość taka nie wynika wprost z przepisu, możliwość taka jest dopuszczona przez doktrynę i orzecznictwo), tym bardziej przepis ten w tym zakresie musi być wykładany ściśle.

Wierzyciel na gruncie tego przepisu zawsze i w każdym przypadku powinien bezwzględnie wykazać, że zachodzi potrzeba wydania dalszego tytułu wykonawczego. Przepis ten posługuje się bowiem określeniem „Sąd może” i nie wprowadza automatyzmu w zastosowaniu tej instytucji. Same twierdzenia wierzyciela o potrzebie wydania dalszego tytułu wykonawczego nie są wystarczające. Wskazać w tym miejscu bowiem należy i wyjaśnić wnioskodawcy, że jeśli np: zamiarem wierzyciela jest wszczęcie egzekucji z nieruchomości, dla której prowadzenia właściwy jest inny komornik niż ten, który prowadzi egzekucję z innych składników majątku dłużnika, należy wykazać to stosownymi dokumentami, np. odpisem z księgi wieczystej i zaświadczeniem komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne albo postanowieniem o bezskuteczności egzekucji z ruchomości, wierzytelności czy innych praw majątkowych. Jeżeli do prowadzenia egzekucji ze wszystkich składników majątku dłużnika właściwy jest ten sam komornik, sąd odmówi wydania dalszego tytułu wykonawczego (tak np. Komentarz do Kodeksu Postępowania Cywilnego pod red. T. Szancillo, wydanie 2, tom II, 2023r., Legalis). W piśmiennictwie podkreśla się także, że art. 793 k.p.c. ma charakter wyjątkowy i nie może służyć nadużyciom, jakie mogłyby powstać przy wydaniu kilku tytułów wykonawczych, dlatego należy wymagać od wierzyciela wykazania potrzeby uzyskania dalszego tytułu wykonawczego (por. E. Wengerek, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, s. 163). Podobne stanowisko zajęte zostało w Komentarzu do art. 793 k.p.c. pod red. K. F. – G. (tom 8, wydanie 1, 2021 roku, L.), w którym wskazuje się, że ocena, czy pierwotny tytuł jest wystarczający, wymaga ustalenia rodzaju lub położenia tych części majątku oraz skuteczności dotychczasowej egzekucji, o ile jest ona już prowadzona należy do Sądu w toku postępowania opartego o treść art. 793 k.p.c. Sąd ma więc obowiązek weryfikacji twierdzeń i dowodów przedstawionych przez wierzyciela co do potrzeby uzyskania dalszego tytułu wykonawczego. Potrzeba zagwarantowania ochrony praw dłużnika sprawiła, że ustawodawca limituje przypadki, w których wierzycielowi może być wydany kolejny tytuł wykonawczy dotyczący konkretnego obowiązku.

Nie ulega tym samym wątpliwości, że swoboda wierzyciela dysponującego tytułem wykonawczym, a więc osoby, której roszczenie jest w większości sytuacji pewne, w ustanowieniu hipotek przymusowych na nieruchomościach dłużnika jest poddana kontroli sądu (por. uzasadnienie do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie - I Wydział Cywilny z dnia 24 stycznia 2013 roku w sprawie I ACz 2179/12, publikowane – Legalis). Pogląd jest tym bardziej zasadny, gdy weźmiemy pod uwagę, że dokonując wpisu hipoteki przymusowej sąd wieczystoksięgowy ma ograniczoną kognicję (art. 626⁸ § 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 roku, III CSK 10/13, L.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2012 roku, IV CSK 104/12, L.; postanowienie z dnia 9 grudnia 2011 r., III CSK 92/11, L.). Kontroli tej Sąd dokonuje weryfikując przesłanki wydania dalszego tytułu wykonawczego i istniejącej w tym zakresie po stronie wierzyciela potrzeby.

Przenosząc powyższe szerokie rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że wierzyciel nie wykazał Sądowi zasadności jego wniosku o wydanie dalszego tytułu wykonawczego. Sąd Rejonowy był więc uprawnionym do odmówienia wydania dalszego tytułu wykonawczego w przedmiotowej sprawie. Wierzyciel nie wykazał Sądowi w żadnym zakresie, aby egzekucja prowadzona z innych składników majątku dłużnika nie była skuteczną. Co więcej, jak wynika z treści wezwania komornika sądowego M. S. z dnia 16 czerwca 2023 roku, wierzyciel został wezwany do uiszczenia zaliczki na poczet opłaty sądowej od wniosku o wpis wzmianki o wszczęciu egzekucji z nieruchomości do księgi wieczystej. Dokument ten pozwolił sądowi przypuszczać, że - z dużym prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością - w toku egzekucji prowadzonej w sprawie Km 702/22, wierzyciel złożył wniosek o wszczęcie egzekucji ze spornego udziału w prawie własności nieruchomości należącego do dłużnika. Analiza wpisów w systemie elektronicznym (...) w dniu wydawania spornego postanowienia z dnia 16 sierpnia 2023 roku nie doprowadziła jednak do ustalenia, by wzmianka taka została wpisana, więc wierzyciel – pomimo prawnej i faktycznej możliwości skierowania egzekucji do spornego udziału w prawie własności nieruchomości dłużnika – zaniechał uiszczenia żądanej przez komornika sądowego zaliczki. Mając na uwadze fakt, że hipoteka przymusowa, zgodnie ze swoim celem ma służyć zabezpieczeniu wykonania zobowiązania, przy braku podstaw do przyjęcia, że wykonanie zobowiązania jest zagrożone, nie powinno dochodzić do ustanawiania hipoteki przymusowej - tym bardziej na podstawie dalszego tytułu wykonawczego.

Przyjęcie innej argumentacji przyznałoby wierzycielom (zwłaszcza masowym, trudniącym się zawodowo obrotem wierzytelnościami) uprawnień, które pozwoliłyby im na obejście prawa. Wierzyciel, który nie składa wniosku o wszczęcie egzekucji z nieruchomości w toku czynnego postępowania egzekucyjnego (w którym brak jest ku temu przeszkód prawnych i faktycznych) uzyskuje na dalszym etapie dochodzenia swojej wierzytelności (np. w innym Km w przyszłości) pierwszeństwo do zaspokojenia się przed innymi wierzycielami dłużnika już w kategorii 5, w tym przed wszystkimi należnościami publicznoprawnymi. Po drugie jego wierzytelność nie będzie ulegała przedawnieniu – wobec jej hipotecznego zabezpieczenia.

W ocenie więc tutejszego Sądu Rejonowego składając wniosek o wydanie dalszego tytułu wykonawczego wierzyciel powinien również wykazać nie tylko istnienie, ale również wysokość wierzytelności, którą chciałby zabezpieczyć – na potrzeby zbadania zasadności takiego wniosku.

Co więcej, już jednak na marginesie, Sąd nie może tracić z pola widzenia podstawy prawnej dokonania na rzecz dłużnika wpisu jego prawa do udziału w spornej nieruchomości. Udział ten bowiem dłużnik nabył w drodze spadkobrania, skierowanie więc egzekucji do udziału w spornej nieruchomości – do czasu działu spadku, nie jest dopuszczalne (art. 779 k.p.c.). Tym samym za niedopuszczalne uznać należy również obciążenie udziału spadkowego hipoteką przymusową na rzecz wierzyciela jednego ze spadkobierców. We wniosku złożonym w przedmiotowej sprawie wierzyciela nie wykazał bowiem, że taki dział spadku został przeprowadzony. Przepis art. 779 k.p.c. pozostaje bowiem w związku z przewidzianymi w art. 1036 k.c. ograniczeniami spadkobiercy w rozporządzaniu swymi udziałami w poszczególnych przedmiotach należących do spadku, polegającymi na tym, że do chwili działu spadku spadkobierca może dokonywać wspomnianych rozporządzeń tylko za zgodą pozostałych współspadkobierców. Przepis ten ma oczywiście zastosowanie tylko w wypadkach wielości spadkobierców, a jego celem jest ochrona interesów spadkobierców, jaki mają oni w prawidłowym dziale spadku. Przepis ten nie ma natomiast zastosowania, jeżeli spadek nabył tylko jeden spadkobierca, a także po dokonaniu działu spadku. Nie można bowiem tracić z pola widzenia tego faktu, że spadek jest autonomiczną masą majątkową, która łączy się z majątkiem spadkobierców dopiero wraz ze złożeniem oświadczenia o przyjęciu spadku albo upływem terminu na złożenie tego oświadczenia, z czym prawo wiąże skutek przyjęcia spadku. Przyjęcie spadku nie prowadzi jednak do likwidacji masy spadkowej. Spadkobiercy jedynie uzyskują w niej udziały (udział w spadku). Udział taki łączy się z majątkiem osobistym spadkobiercy, jednakże zachowuje dużą autonomię. Wyraża się to m.in. przez szczególne zasady dysponowania przez spadkobierców udziałami w przedmiotach należących do spadku (np. art. 1036 k.c.), czy zasadę surogacji działającą w odniesieniu do majątku spadkowego. Ostatecznie spadek jako masa majątkowa przestaje istnieć wraz z działem spadku, w wyniku którego do majątku poszczególnych spadkobierców trafiają określone rzeczy i prawa należące do spadku albo na wyłączność, albo na zasadach typowej współwłasności (zgodnie z ustaleniami przy dziale spadku).

Mając powyższe na uwadze, Sąd odmówił wydania dalszego tytułu wykonawczego w oparciu o treść zacytowanych powyżej podstaw prawnych.